

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยและการศึกษาทางวิชาการในแขนงสังคมวัฒนธรรมไทยจำนวนมาก ทั้งโดยนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยเอง ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับค่านิยมในการเลี้ยงโชคและการพนัน ว่าพบเห็นอย่างกว้างขวางในสังคมไทยทั้งเขตชนบทและในเมือง (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540) ที่แพร่หลายที่สุดได้แก่หวยเถื่อนและล็อตเตอรี่ (ศูนย์วิจัยสิทธิไทย, 2540) และพบว่าบ่อนการพนันในกรุงเทพฯ มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 187-300 แห่ง ในรอบหนึ่งปีคาดว่าจะมีเงินหมุนอยู่ระหว่าง 136,429-673,000 ล้านบาท หากรวมหวยใต้ดินซึ่งมีเงินหมุนอยู่ประมาณ 325,184 ล้านบาท และการพนันฟุตบอลมีเงินหมุนอยู่ประมาณ 50,000 ล้านบาท เม็ดเงินจากการพนันทั้งหมดในปี 2539 จะตกประมาณ 506,429-1,043,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.86-23.36 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในประเทศ (GDP) ในปี 2539 (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539)

สลากกินแบ่งรัฐบาล แม้ว่าจะมีสถานะทางการตลาดเป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่อาจสามารถระบุเรียกได้ว่าการพนัน เพราะเป็นพัฒนาการอีกระดับ ภายใต้านิยามของ “เกมส์” ชนิดหนึ่ง ทว่าโดยข้อเท็จจริงพื้นฐานในมวลชนระดับล่าง สลากกินแบ่งรัฐบาลเองก็มีระดับของความเป็นการพนันไม่น้อยกว่าหวยที่ดำเนินการโดยชาวจีนในปลายศตวรรษที่แล้ว ความพยายามของรัฐที่จะแยกสลากกินแบ่งรัฐบาลออกจากการพนันที่ชั่วร้าย โดยการให้นิยาม “เกมส์” จึงเป็นความพยายามที่สื่ออย่างไร้ความหมายในหมู่ประชาชนโดยทั่วไป (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540) สมมติฐานเดิม ๆ ที่แยกกลุ่มผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลออกจากกลุ่มผู้ซื้อหวยใต้ดินและการพนันอื่น ๆ โดยอ้างว่าผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาปานกลาง และมีฐานะการครองชีพพอควร จึงถูกปฏิเสธโดยงานวิจัยใหม่ ๆ ทุกชิ้น (สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537)

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือนรวม 24 งวดต่อหนึ่งปี จำนวนสลากทั้งสิ้น 31 ล้านฉบับ มีมูลค่า 1,240 ล้านบาทต่องวด หรือ 744 ล้านฉบับ มีมูลค่า 29,760 ล้านบาทต่อปี โดยงวดหนึ่ง ๆ แบ่งเป็นออกสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 14 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 45.16 ของจำนวนสลากทั้งหมดมีมูลค่า 560 ล้านบาท สลากการกุศล 12 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 38.71 ของจำนวนสลากทั้งหมดมีมูลค่า 480 ล้านบาท และสลากการกุศลคนพิการ 5 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 16.13 ของจำนวนสลากทั้งหมดมีมูลค่า 200 ล้านบาท

โดยแบ่งเป็นโควตา สำหรับส่วนกลาง 7,983,800 ฉบับ มีมูลค่า 319.35 ล้านบาท ผู้รับโควตา 9,678 ราย ส่วนภูมิภาค 6,016,200 ฉบับ มีมูลค่า 240.65 ล้านบาท ผู้รับโควตา 15,849 ราย ส่วนที่เหลือได้จัดสรรโควตาแก่ บริษัทจัดจำหน่ายของเอกชนจำนวน 5 บริษัท องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก สภาสังคมสงเคราะห์ฯ สมาคมผู้พิการ และผู้พิการทั่วไป (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2541) ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 การกระจายของสลากชนิดต่าง ๆ ในประเทศไทย

ชนิดของสลาก	จำนวน(ฉบับ)	มูลค่า(ล้านบาท)
1. สลากกินแบ่งรัฐบาล (14,000,000 ฉบับ)		
1. ส่วนกลาง	7,983,800	319,352
- ผู้แทนจำหน่าย		
- ตัวแทนจำหน่าย		
- สภาสังคมสงเคราะห์		
- องค์การทหารผ่านศึก		
2. ส่วนภูมิภาค	6,016,200	240,648
- ผู้ว่าราชการจังหวัด		
2. สลากบำรุงการกุศล (12,000,000 ฉบับ)		
1. บริษัทจัดจำหน่าย	5,000,000	200,000
- บริษัท ปลื้มวัฒนา จำกัด		
- บริษัท สลากมหาลาก จำกัด		
- บริษัท หยาดน้ำเพชร จำกัด		
- บริษัท ไคมอนต์ ลีตโต้ จำกัด		
- บริษัท บี บี เมอร์ชานด์ จำกัด		
2. คลังจังหวัด	3,000,000	120,000
3. สำนักงานสลากจัดจำหน่ายเอง	4,000,000	160,000
3. สลากบำรุงการกุศลคนพิการ (5,000,000 ฉบับ)		
1. สมาคมคนพิการ	3,700,000	148,000
2. ผู้พิการทั่วไป	1,300,000	52,000
รวม	31,000,000	1,240,000

ที่มา : สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินที่สำคัญของภาคเหนือ เป็นศูนย์กลางการค้า บริการ อุตสาหกรรม การคมนาคม การค้าส่ง-ปลีก และการท่องเที่ยว เป็นเมืองที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง เป็นศูนย์กลางราชการระดับภูมิภาค และเป็นแหล่งสถาบันการศึกษา การที่มี

ฐานเศรษฐกิจที่สำคัญหลายชนิดกอบปรักกับประชากรในจังหวัดเชียงใหม่มีรายได้สูงสุดในภาคเหนือ เฉลี่ยคนละ 54,317 บาทต่อปี และสูงกว่ารายได้ประชากรเฉลี่ยของภาคเหนือคนละ 37,878 บาทต่อปี (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2539) ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,582,222 คน เพศชาย 786,732 คน คิดเป็นร้อยละ 49.72 เพศหญิง 795,490 คน คิดเป็นร้อยละ 50.28 (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2541) โดยมีผลิตภัณฑ์ระดับจังหวัดตามราคาตลาดประมาณ 78,379.629 ล้านบาทต่อปี (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2539) จังหวัดเชียงใหม่ได้รับโควตาการจัดจำหน่าย สลากต้องงวดจากสำนักงานสลากกินแบ่งจำนวนรวม 398,000 ฉบับต้องงวด คิดเป็นมูลค่า 15,920,000 บาทต่องวด มีผู้ค้า 709 ราย โดยแยกเป็น สลากการกุศลจำนวน 120,000 ฉบับ คิดเป็นมูลค่า 4,800,000 บาท มีผู้ค้า 70 ราย (คลังจังหวัดเชียงใหม่, 2543) และสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 278,000 ฉบับ คิดเป็นมูลค่า 11,120,000 บาท มีผู้ค้า 639 ราย (กรมการปกครองจังหวัดเชียงใหม่, 2541) ทั้งนี้ไม่รวมจำนวนสลาก ที่นำมาจำหน่ายโดยบริษัทเอกชน องค์กรอื่น ๆ และ/หรือการนำ สลากจากเขตอื่นเข้ามาขาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยมุ่งศึกษาประชากรที่เป็นประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และมีพฤติกรรมการณ์ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยจะมีการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านรายได้บุคคล และรายได้ครัวเรือน ตลอดจนทัศนคติที่ทำให้เกิด พฤติกรรมการณ์ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยไม่รวมถึงสลากอื่น ๆ เช่น สลากกาชาด และส่วนเพิ่ม สลากใด ๆ ที่ไม่ได้ออกโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

1.5 นิยามศัพท์

(1)สลากกินแบ่งรัฐบาล หมายถึง สลากกินแบ่งรัฐบาล, สลากบำรุงการกุศล, สลากบำรุงการ กุศลคนพิการ, สลากกินแบ่งรัฐบาลที่ออกโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ออกจำหน่ายเดือนละ

2 งวด คือ วันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน จำนวนงวดละ 14 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 45.16 ของจำนวนสลากทั้งหมด

(2) สลากบำรุงการกุศล หมายถึง สลากบำรุงการกุศลที่ออกโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกจำหน่ายเดือนละ 2 งวด คือ วันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน จำนวนงวดละ 12 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 38.71 ของจำนวนสลากทั้งหมด

(3) สลากบำรุงการกุศลคนพิการ หมายถึง สลากบำรุงการกุศลคนพิการที่ออกโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกจำหน่ายเดือนละ 2 งวด คือ วันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน จำนวนงวดละ 5 ล้านฉบับ คิดเป็นร้อยละ 16.13 ของจำนวนสลากทั้งหมด

(4) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และสำนักงานสลาก หมายถึง กิจการรัฐวิสาหกิจ ที่มีรัฐเป็นเจ้าของ สังกัดกระทรวงการคลัง เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล สลากบำรุงการกุศล และสลากบำรุงการกุศลคนพิการ รวมถึงสลากพิเศษอื่น ๆ แต่เพียงผู้เดียว จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหารายได้เข้ารัฐเป็นสำคัญ